

## V.

't Was de avond voor Kerstmis... feestavond in Vlaanderen, vooral op het land.

De soldaten kwamen met verlof en ook Fons Dhondt stapte van den trein, gekleed in zijn uniform van 't voetvolk. Eenige makkers troonden hem mee in een herberg, en dan in eene andere, tot het opgewonden troepje — 't was de eerste maal dat onze landverdedigers thuis kwamen in hun schoonen frak — eindelijk de « Gouden Leeuw » op de dorpsplaats binnenstapten.

Liever was Fons recht naar huis gegaan; maar hij wilde toonen, dat hij den hem toegebrachten slag reeds te boven was, wilde die dorpelingen trotseeren, die — hij wist het wel — hem belasterd hadden. Neen, hij zou nu niet meer de parochianen ontvluchten, althans in deze verlofdagen niet op een stil plaatsje zitten mijmeren; wat konden hem de menschen schelen, wat maritte hij om hun kleingeestig gebabbel?

Dhondt ontstelde even. Bij de ronde tafel te midden der gelagkamer zat boer Vermeersch en evenals de andere herbergklanten zag hij lachend naar die vroolijke soldaten.

Soldaten worden in Vlaanderen door 't volk vriendelijk bejegend. 't Is of men medelijden met hen heeft omdat ze dienen moeten.

— Ik trakteer ze allemaal met een pintje! riep Vermeersch in een vrijgevege bui, of eigenlijk meer om een zekere populariteit te verkrijgen... want baas Ver-

meersch wilde ook al « gezien » zijn op zijn dorp. Zijn gelaat betrok echter toen hij Fons bemerkte.

— Bravo voor baas Vermeersch! schreeuwden de soldaten. En opgewonden begonnen ze weer te dansen, zoo hevig, dat de flesschen in 't buffet rinkelden.

— Ik betaal mijn bier zelf, zei Dhondt luid genoeg, dat ieder het hooren kon. Hij stond met een somber gelaat bij de toonbank.

De boer werd driftig... hij meende, dat Fons hem vernederen wilde... en nijdig riep hij:

— Je zijt gij ook zoo'n rijke soldaat! We weten wel, dat je veel geld verteert te Antwerpen.

Door dit scherp woord werd plotseling ieders aandacht geboeid; er zou ruzie gemaakt worden... ruzie tusschen een boer en den oud-vriend van diens dochter!

Driftig sprong Dhondt voor Vermeersch, en eensklaps zag hij in hem den verwoester van zijn geluk, den harteloozen kerel, die om geld zijn eigen, eenig kind aan een lichtzinnigen losbol kluisteren wilde... En 't was of hij weer die beleedigende woorden hoorde als bij zijn vertrek... die zinspelingen op oom Robert!

— Wat heb je van mij te zeggen? vroeg Fons woest. Alloh, spreek nu! Er zijn nu getuigen! Belasterd in den donkeren ben ik genoeg geworden... maar spreek nu rechtuit. Toon eens, dat ge een kerel zijt! Ik ben een dronkaard... ik leef slecht, nietwaar? Zeg het nu ook eens!

Vermeersch zag, dat Dhondts taal indruk maakte, en die gedachte was hem onverdragelijk.

— Ga je zwijgen, riep hij, of ik doe je buiten steken!

— Ge begint over iets anders, zeg nu wat je van me weet, hernam Fons.

— Moet ik dat zeggen? Vraag het aan al deze mensen, vraag het aan heel de parochie, wat ze van je vertellen! Waarom vraag je dat aan mij?

— Omdat je er gij over begint! Maar iemand belasteren achter zijn rug... iemand voor dronkaard, slechten kerel uitmaken zonder dat ie zich verdedigen kan, dat is moedig, hé? Vroeger deugde ik wel, maar 't veranderde toen ik niet rijke genoeg was... Maar ik heb mijn eergevoel nog zoowel als gij, ja meer, boer...

— Je moet zwijgen, of ik laat je buiten steken! schreeuwde Vermeersch weer.

— Gij, mij doen buiten steken... gij?

— Is 't nu gedaan, Dhondt? vroeg de waard, die niet gaarne een goeden klant verliezen zou. Je moet gij hier geen ruzie komen maken!

— Daar is de ruziemaker, die mij beleedigt omdat ik zelf mijn bier betale! riep Fons. Steek hem dus buiten, als je een man zijt.

Vermeersch lachte hoonend.

— Ha, ha, hij is fier! spotte de boer. Hij had mijn dochter willen trouwen... bah, ja! ik en moet dat niet verzwijgen, ieder kent die historie... ie had mijn dochter willen hebben... maar 't en lukte niet. Ie had boer willen worden met mijn geld, maar ik doorzag zijn spel! En nu is hij nog fier, mensen!

Eenige aanwezigen, die 't liefst de vriend van den rijken landbouwer bleven, lachten met Vermeersch mee.

Fons werd doodsbleek en balde de vuisten en dreigend naderde hij Elodie's vader.

— Om Elodie ga ik zwijgen.. uit eerbied voor heur. Haar naam meng ik niet in een herbergtwist... gij doet dat wel!

— Je mag er eerbied voor hebben ook..., ze is veel

hooger dan gij! riep Vermeersch booser nog, omdat hij gevoelde, dat Fons hem hier de waarheid zegde.

Hij, de boer, die zoo op zijn eere gesteld was, wierp hier den naam van zijn kind te grabbelen... besmeurde dien naam alleen reeds door hem in een twist te noemen, want morgen zou dit alles besproken en beoordeeld worden in 't kleine wereldje, dat Meerdale heette.

— Boer Vermeersch, 'k en geloove niet, dat je weet wat je zegt, hernam Dhondt.

— Peins je misschien, dat ik dronken ben? schreeuwde de ander buiten zich zelf van drift. Ha! 'k en wete niet wat ik zeg... ik wete altijd wat ik zeg en wat ik doe ook! 'k Wist wel wat ik deed als ik je de deure wees... hé, 'k wist het toen wel, je peinsde aan mijn geld te zitten en van mijn dochter jen ouders meid te maken. 't Was een schoon plan, maar ik wist wel wat ik deed, hé! Peins gij maar aan nonkel Robert! en zwijgt toen zeere... en als je brave zijt, mag je later bij mij komen werken!

Dat was te veel!

Woedend sprong de soldaat op zijn beleediger toe en greep hem bij de borst...

— Zwijgen... zwijgen! reutelde het uit zijn keel. Zwijgen of ik doe ongelukken! Het komt al boven... wreedaard! Wat heb je gedaan met mij en Elodie?... Zwijgen, hoor je 't...

En wild schudde hij Vermeersch, die plotseling bleek was geworden.

— Vechters buiten! riep de waard, welke 't liefst de partij van den boer koos.

Geholpen door een paar mannen, die soms van den boer een pintje kregen, sleurde hij den jongeling naar de deur en wierp hem onzacht op straat.

De andere soldaten stonden een oogenblik besluite-

loos; moesten ze hun kameraad zoo laten behandelen, moesten ze zich niet solidair met hem verklaren? Maar Vermeersch gaf een nieuwe ronde, de glazen werden gevuld en de landverdedigers gevoelden zich liever solidair met die verlokkelijke pinten dan met den armen Fons. Een luide stomp op de deur deed ieder opschrikken. Maar alles bleef stil.

— Ie heeft zen koleere uitgewerkt... 't is nog 't zoo, spotte de waard. Ie peinst zeker dat ie hier in een stammineetje van Antwerpen is.

De andere soldaten vernamen met verwondering wat men van Fons verteld had.

— 't Zijn leugens, verklaarde er een. Zie, baas Vermeersch, je en moogt het niet kwalijk nemen, maar de waarheid moet gezeid zijn. Fons en gedroeg zich nooit slecht en ik kan 't weten, want we zijn in dezelfde kazerne. 'k En heb hem nooit zat gezien. 't Is waar, op 'nen Zondagavond, bemerkte ik hem bij 't Scheld, dat eindelijk water... Ie had zen papieren en zen mutse op den kant geleid... ie wou zen eigen verdoen!

— Allez! riepen allen verschrikt.

— Men ziele! 't is waar. Fons! riep ik... Ie keerde zich omme. Laat me... zei hij, ik ben 't leven al beu! Maar ik trok hem mee en ik heb er toen vele meegekapt, en zie, baas Vermeersch, als ik aan dat alles peinze, en wil ik jen pintje niet meer — geef me een ander, herbergier! — Fons heeft veel afgezien, en 't was om Elodie. Maar slecht en is ie nooit geweest, dat zeg ik, en ik kan 't weten! Ik en Joos en Pier, w' hèn allemale een dag of twee in den bak gezeten, maar Fons nooit. De oversten zien hem geerne... maar ik en heb hem nooit meer zien lachen.

— 'k En kan ik er ook niet aan doen, maar mijn

dochter en trouwt niet om armoë te lijden! riep Vermeersch nijdig.

— Laat ons over entwat anders klappen! stelde de waard voor. Dat zijn familie-kwesties.

— Ja, we klappen over entwat anders, klonk het. En men begon over 't weer.

\* \* \*

Kerstmorgen...

Vroolijk bimmelbammen de drie klokken en deden 't oude torentje nog van vreugde opspringen, want Gloria in Excelsis!... heden herdacht men de geboorte van 't Kindeke, dat ter wereld kwam om verloornen te redden.

Ja, 't was winter en de akkers lagen stijf bevroren in hun rechte voren, en de boomen stonden ginds als naakte reuzen op 't kale land, en de hoeven schenen verlaten en doodsche, maar in elke woning ontwaakte men verheugd, omdat het nu feest was, en man en vrouw, ouders en kinderen, broeders en zusters wisselden een oprecht gemeenden « Zaligen Hoogdag ». Daarbinnen was blij leven! In elke woning?

Helaas! de Kerstvreugde werd verstoord door een akelige mare, die weldra van huis tot huis vloog, en de dorpelingen en boeren en arbeiders diep in 't harte greep, en een kleur van schrik en vreeze op de wangen bracht, en ieder sidderen deed.

— Weet je 't al, boer Vermeersch is vermoord! Een moord in den stillen Kerstnacht!

't Nieuws bleek overdreven, maar toch ernstig genoeg, om de stemming gedrukt te houden.

De boer leefde nog... doch lag bewusteloos, en zou wellicht sterven.

Overall vormden zich groepjes van mannen en vrou-

wen, en de kinderen hielden angstig moeders rok vast, of verscholen zich achter vaders frak.

Wie had het gedaan? Niemand durfde den naam uitspreken, die toch op ieders lippen zweefde, want nu was 't algemeen bekend, wat er gisteren in de « Gouden Leeuw » was voorgevallen...

Men had Vermeersch gevonden op den weg van 't dorp naar zijn hoeve... Hij had een gapende wonde aan 't achterhoofd, toegebracht met een stok, die nog naast hem lag. Thuis had men lang gewacht op den baas, en ongerust geworden, had de boerin een knecht naar 't dorp gezonden. Die knecht vond hem, liep gil-lend naar de « plaatse » 1), haalde volk... en zonder de huisgenooten te waarschuwen droeg men Vermeersch naar zijn woning. Elodie was in zwijm gevallen, de boerin had een zenuwtoeval gekregen. De dokter verscheen spoedig, en al verheugde ieder zich op 't hooren, dat Vermeersch niet dood was, toch bleef de hoop op herstel zeer gering.

Er was stof tot babbelen, en de geloovigen, die naar de roepstem der klokken luisterden, waren in 't bedehuis zeer verstrooid. En de oude pastor, die zoo gaarne over Vrede sprak... Vrede ook in zijn dorpje... Vrede onder zijn schapen, moest driemaal van aandoening zijn sermoen afbreken.

Het kerkplein bleef levendig.

Daar kwamen de gendarmen, en nu vooral schenen ze den dorpelingen wreed toe, met hun vervaarlijke haren mutsen, waaronder dreigend de oogen flickerden.

— Ze gaan naar Dhondt! riep er een.

En de menigte volgde de gerechtsdienaren en verzamelde zich rond de kleine hoeve, die daar akelig

doodsch te midden van den kalen boomgaard stond. De nieuwsgierigen zagen de boerinne naar buiten stormen, met loshangende haren, verwrongen gelaat, roodbekreten oogen, en ze hoorden haar roepen: « Fons en heeft het niet gedaan... ze liegen, ze liegen! »

En de schare zag hoe vader Dhondt zijn vrouw in huis sleepte, de deur sloot en alleen op de gendarmen toetrad. De stem van den boer klonk tot hier en ook die der gerechtsdienaren, welke naar de woning gingen, maar deze weer verlieten... doch zonder gevangene.

En 't ging van mond tot mond: « Ie is gevlucht... ie is weg... je en moet nu niet meer vragen of ie 't gedaan heeft... maar ie en zal algeijk niet verre geraken. »

Akeliger nog verliep de dag, bestemd tot een dag van feest. In den namiddag kwamen er heeren uit de stad, heeren met zwarte jas en hoogen hoed, en strak, ernstig gelaat...

Die heeren redeneerden druk, spraken Fransch, gingen naar de hoeve, bleven lang staan daar waar men Vermeersch gevonden had, begaven zich bij den lijder, dan naar Dhondts hofstedeke en eindelijk naar « De Gouden Leeuw ». En hier ontboden ze allen, die den avond te voren, in de herberg getuigen waren geweest van de woordenwisseling tusschen Vermeersch en den jongen Dhondt.

En de dorpelingen vertelden, dat de gendarmen een klopjacht hadden ingericht en sommige beweerden, dat Fons reeds gevangen was in een dorpje twee uren verre, maar anderen spraken het weer tegen, en zoo bleven de gemoederen opgewonden, nog lang nadat de vreemde heeren vertrokken waren met een snel-trein, dien ze opzettelijk voor hen aan 't kleine station lieten stoppen, wat den schoolmeester weer tot een

1) dorpskom.

lange uitlegging verplichtte om aan de klanten van « De Gouden Leeuw » te bewijzen, dat het « parket » hiertoe 't recht had. En men vroeg den magister ook, welke straf Fons — want ieder durfde nu diens naam noemen — wel krijgen zou, en of de doodstraf nu werkelijk in België afgeschaft of slechts opgeschorst was.

Maar 't kribbeke in 't Godshuis stond daar eenzaam en de oude pastor, pas teruggekeerd van een bezoek op Vermeersch' en Dhondts hoeve... zat te weenen in zijn pastorie.

\* \* \*

Na den eersten dag toonde Elodie zich kloeker, al richtte ieder den blik op haar en al had Pol Masselis luid den dader van den laffen aanval verwenscht. Ja, 't meisje was sterker en verried niet wat er in haar gemoed omging, en ze zocht werk, om weinig in de kamer te moeten zitten. Ze had de meid naar heur huis op 't dorp gestuurd en molk zelf de koeien.

Met een vollen emmer aan de hand verliet ze 's avonds den stal.

Plotseling sprong iemand voor haar... een man, blootshoofd, bedekt met stroo en hooi. De emmer viel ratelend op den grond..

— Fons, gilde Elodie... Fons, Fons... vlucht toch!

— Elodie, gelooft gij het ook... Zeg het mij, gelooft ge, dat ik het gedaan heb? Spreek nu...? zeg het oprecht! drong hij wild aan.

— Fons, toch... Och, Heere! Fons toch...

— Ha! gij gelooft het...! kreet hij woest.

— Fons, vlucht! Er is volk op 't hof... ze gaan je aanhouden... meedoen! Vlucht, Fons!

— Hadt gij mij onschuldig gehouden, 'k zou gevlucht zijn... omdat ik dan niet in de gevangenis wilde

komen... ook niet onschuldig... want de menschen zijn onrechtvaardig en onthouden dat. 'k Zou weggegaan zijn, tot mijn onschuld bewezen ware... maar nu...

— Fons, vlucht nu ook! herhaalde ze half weenend.

— Dus gij beticht me... Vaarwel, Elodie...!

En de jongeling snelde weg. Lang bleef de maagd staan... Men riep haar en kalmte veinzend, stapte ze in huis.

En de dorpelingen kwamen weer bijeen geloopt, want nu was er belangrijk nieuws.

Fons had zich gevangen gegeven in de gendarmerie... hij was den ganschen dag verborgen geweest in Vermeersch' schuur... denk eens... ja, in de schure van zijn slachtoffer!

Maar ook deze tijding was niet geheel juist. 't Bleek, dat de beklaagde naar huis gegaan was, doch de hoeve werd bespied en zoo had een gendarm den soldaat aangehouden en weggeleid, zonder dat de jongeling weerstand bood.

\* \* \*

Lang zweefde Vermeersch tusschen leven en dood, maar zijn kloek gestel behaalde de zege, en op Nieuwjaarsdag verklaarde de dokter, dat hij genezen zou.

Elken dag nam de boer in beterschap toe, al bleef hij duizelig, en scheen zijn hoofd nu hol, dan weer als met vuur gevuld.

't Gerecht was herhaaldelijk teruggekeerd en had ook den patient ondervraagd. Maar deze kon niets stelligs verklaren. Hij was langs achteren aangevallen geworden, en onmiddellijk ten gronde gestort... meer herinnerde hij zich niet.

Doch de stok was na nauwkeurig onderzoek van dezelfde soort bevonden als er in Dhondts boomgaardhaag waren. Fons hield vol, dat hij onschuldig was.

Op 't oogenblik van 't misdrijf was hij niet thuis geweest, maar de jongeling verklaarde, dat hij lang rond Vermeersch' hoeve gezworven had, hopen de Elodie te kunnen spreken, want een onweerstaanbare macht dreef hem toen derwaarts.

Doch Fons bleef gevangen, en hij zou als soldaat voor den kriegsraad verschijnen!

\* \* \*

Boer Vermeersch zat in zijn zetel. Elken dag mocht hij een uurtje uit bed komen. Pol Masselis hield hem gezelschap. De jongeling vertoefde veel op de hoeve.

Een lief Januari-zonnetje speelde door de ramen en wierp vroolijke tinten in de groote kamer met haar ouderwetsche, degelijke meubelen.

Elodie bracht haar vader een kop koffie. Het meisje zag bleek en haar oogen stonden hol, want 't gelaat was mager geworden. Gansch haar wezen verried welk een hevigen strijd deze maagd gevoerd had, maar niemand scheen het te kunnen of te willen begrijpen.

— Wel, Elodie, men kind, 't en had niet vele geschied, zei de boer. Maar nu komt alles wel, en met joên ook... nu keert 't geluk weere!

— Je gaat genezen, vadere, maar de dokter heeft gezegd, dat je rustig moet zijn, sprak de maagd.

— De dokter kan gemakkelijk spreken, maar ik en kan toch niet alsân 1) zwijgen. Elodie, men keppe, 2) met joen gaat 't nu ook goed komen! Nietwaar, je zijt vadere dankbaar, dat ie joen voor een groot ongeluk bewaard heeft? We weten nu, welk karakter Fons Dhondt heeft... we kennen hem nu geheel wel!

1) altijd. 2) lieveling.

— Maar, vadere, peins toch aan de vermaninge van den dokter! hernam het meisje angstig.

— Elodie, gij kunt mij heelegansch genezen...

— Vadere, toch!

— En je weet hoe! Nu ga je doen, wat wij allen zoo gaarne willen, nietwaar?

— Vadere, en spreek daar nu niet van!

— Ik doe! zei Vermeersch driftig. Of peins je misschien nog aan Fons? Zeg 't dan maar!

— Ja, lijk wij... als aan een moordenare, hé Elodietje? sprak Masselis. Fons die jen vader schier dood geslagen heeft!

— Neen, neen, niet als aan een moordenare... ik en geloove niet, dat Fons plichtig is... ik ken hem beter als julder allemale... en ie kan dat niet gedaan hên! riep het meisje heftig.

De maagd schrok van haar bekentenis, welke ze zoo gaarne — althans nu nog — diep in heur gemoed verborgen gehouden, maar die thans Pol door zijn minachtenden uitroep haar ontlokt had.

Ze stond daar met gloeiende wangen en flinkerende oogen.

Vermeersch werd blauw in zijn wezen.

— Men kop draait... help me in bedde, Pol, ...men eigen kind gaat me vermoorden, zei hij moeilijk. Help mij, men kop draait!

Masselis steunde den boer, Elodie bleef snikkend staan, bevend meer dan haar vader nog... besluiteloos hoe nu te handelen... verschrikt over vaders ongesteldheid.

— Ga weg, gij, ga weg! kreet de zieke... en weenend verliet ze de kamer. En in den stal schreide ze lang, en zenuwachtig nokte ze: « Ik en kan 't niet gelooven... 'k en kan niet! »

De benauwdheid had voor Vermeersch geen ern-

stige gevolgen, doch de boer greep ze gretig aan als een gelegenheid, om zijn dochter den strijd nog moeilijker te maken. Hij eischte, dat Elodie toestemmen zou Masselis' vrouw te worden, beweerde, dat hij anders nooit genezen zou en beschuldigde het meisje met den laffen aanrander haars vaders te heulen. Wie twijfelde nu nog aan Fons' schuld? Bleef de deugniet niet opgesloten?

En op een avond snelde Elodie naar de pastorie en stortte haar gemoed voor den bejaarden herder uit, die medelijdend luisterde en haar gevoel wel begrijpen kon en wilde.

— Fons heeft veel tegen zich... en toch mijn kind, ik denk als gij, zei de priester ernstig.

Neen, 't is mij onmogelijk te gelooven, dat hij zoo iets kan gedaan hebben... en toch...

— Neen, neen, ie is niet plichtig! kreet Elodie. 'k Wete nu, dat alles tusschen ons uit is... maar, menere de pastore, spreek met vadere en moedere, en zorg, dat ik nonne worden kan. Laat me naar een klooster gaan ! Mijn leven is gebroken !

— Kind, blijf nu kalm en bid... Bidden kan je doen... bid vele... Er is een God, die over ons waakt. 't Is nu duister... maar 't kan opklaren. Heb vertrouwen... bid Elodie, bid vele ! Gods werken zijn dikwijls wonderbaar !

En met zoete woorden vertroostte de grijsaard de maagd... Een bloem was ze, maar die reeds kort na 't opengaan de stormen verduren moest en dreigde te bezwijken.

Thuis werd de strijd moeilijker. Er moest uitkomst komen... er moest, er moest... En elken morgen bij 't ontwaken, bij het aanzien van den nieuwen dag van worsteling, wrong Elodie wanhopig de handen en

steeg er een innige smeekbede uit haar geprengd gemoed. En 's avonds lag ze op haar bloote knieën op den steenen vloer van haar kamertje, tot moeder haar naar bed dreef.

Maar die moeder zei altijd nog, dat Elodie toch redelijk moest zijn...

---

A. HANS

A. HANS  
BOERENKINDEREN

# BOERENKINDEREN

# BOERENKINDEREN

door

A. H A N S

---

TWEEDE DRUK

---

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN